

Vänsterpress om Belarus – början av september 2020

Protesterna fortsätter, fast Lukasjenko försöker klamra sig kvar vid makten genom att sätta in polis och militär mot alla regimkritiska manifestationer. Hur detta kommer att sluta är fortfarande skrivet i stjärnorna.

MF 3/9 2020

Innehåll

Flamman	1
<i>Uppror utan motstycke</i>	<i>1</i>
Offensiv	4
<i>Kravlar sig diktaturen tillbaka?</i>	<i>4</i>
<i>Revolten skrämdde både Väst och Putin.....</i>	<i>7</i>
Revolution	9
<i>IMT i Vitryssland: "Varför har massorna tappat tron på Lukasjenkos regim?"</i>	<i>9</i>

Flamman

Uppror utan motstycke

Jonas Elvander

Flamman 29/8 2020

Demonstrationerna i Belarus jämförs ofta med olika "färgrevolutioner" i Östeuropa. Men snarare än en vilja att frigöra sig från en "kommunistisk diktatur" beror de historiskt stora protesterna på regeringens allt mer antisociala högerpolitik. Oppositionens program lämnar dock mycket i övrigt att önska.

Det var bara en tidsfråga innan situationen i Belarus skulle spåra ur. Hur länge kan "Europas sista diktatur" förväntas överleva när färgrevolutionerna står som spön i backen runtomkring landet? Under de gångna veckornas tumult har det föga förvånande varit populärt att dra paralleller till Majdan-revolutionen i Ukraina 2014 och andra liknande maktskiften i de forna sovjetiska satellitstaterna. Vissa talar redan om "Belomajdan". Andra har spekulerat i huruvida ett fredligt maktöverlämnande av den typ som ägde rum i Armenien 2018 är möjligt. Men alla sådana jämförelser riskerar att överskyla de unika förhållandena som råder i Belarus.

Sedan han vann det första fria valet i landet 1994 har Aleksandr Lukasjenko lyckats behålla makten genom att upprätthålla en relativt hög välfärdsnivå. Till skillnad från grannländerna genomfördes aldrig några nyliberala stålbad i Belarus efter Sovjetunionens fall. Industrier behölls i stor utsträckning i offentlig ägo och sociala försäkringssystem skyddades från alltför djupa nedskärningar. I stället för avregleringar och privatiseringar utlovade regeringen ständiga och stora löneökningar, vilket också infriades under det första årtiondet.

Detta har gjort det möjligt för Lukasjenko att utmåla sig som en garant för kontinuitet med Sovjetunionen och spela på nostalgien över det sovjetiska arvet. Ett exempel på detta är det faktum att landet i en folkomröstning 1995 valde att återinföra den röd-gröna flaggan som användes under landets tid som sovjetrepublik, dock utan hammaren och skäran, i stället för den försovjetiska röd-vita fanan som i dag har blivit oppositionsrörelsens symbol. Enligt sociologen och Östeuropa-experten Nelly Bekus motsatte sig Lukasjenko länge att lyfta fram den specifikt belarusiska identiteten och framhöll i stället den sovjetiska epoken som en milstolpe på landets väg mot att bli en modern och utvecklad nation. Det faktum att minoritetsspråket belarusiska endast talas av omkring 30 procent av landets befolkning har bidragit till att göra denna strategi framgångsrik. Men på senare tid har det pseudosovjetiska nationsprojektet börjat knaka i fogarna.

Majdan-revolten i Ukraina 2014 fick för första gången regeringen i Minsk att börja ifrågasätta sin strategi. I stället för att låta oppositionen ensam göra anspråk på landets etnisk--nationella särdrag och utmåla sig som försvarare av nationens suveränitet började Lukasjenko omfamna delar av den belarusiska identiteten. Bland annat började han hålla tal på belarusiska medan det historiska arvet efter det litauiska storfurstendömet och traditionella fenomen som belarusiska broderier blev delar av den officiella propagandan. På så sätt har presidenten försökt förebygga en upprepning av Ukrainakrisen, där den etniska splittringen ledde till inbördeskrig. Denna "mjuka belarusifiering" tycks dock inte ha hindrat de pågående protesterna från att anta historiskt stora proportioner.

Demonstrationer mot riggade presidentval förekommer regelbundet i landet. Det som har gjort de gångna veckornas protester ojämförligt stora och långlivade är framförallt förändringar i regeringens egen ekonomiska politik. Sedan början av 2000-talet har den belarusiska ekonomin utvecklats allt sämre, vilket har fått regeringen att skära ned i de

välfärdssystem som länge har garanterat Lukasjenko ett relativt brett folkligt stöd. 2004 infördes möjligheten att teckna individuella anställningskontrakt utanför kollektivavtalen. Militärtjänstgöring, mammaledighet och högre studier har slutat tas med i beräkningen av pensionen, samtidigt som pensionsåldern har höjts. Dessutom har löneökningspolitiken gett vika för en åtstramad penningpolitik, enligt Internationella Valutafondens recept. Från en snittökning på 30 procent om året i början av millenniet, och en topp på över 110 procent 2012, ligger löneökningstakten i dag på omkring 15 procent. Det är inte mycket högre än bottennivån på dryga fem procent som nåddes efter finanskrisen 2008. Samtidigt har priserna fortsatt öka, vilket innebär att reallönerna stundtals har fallit.

Den symboliskt mest laddade av dessa reformer berör arbetslösa. Den jämförelsevis stora offentliga sektorn i Belarus har i princip garanterat full sysselsättning sedan 1990-talet. Sedan rekordet på fyra procent 1996 har arbetslösheten stadigt sjunkit till dagens historiskt låga 0,20 procent (dessa siffror är dock baserade på den opålitliga officiella statistiken – de inofficiella siffrorna är sannolikt långt högre). Men efter en relativ ökning till en procent 2015 införde regeringen den ökända ”arbetslöshetsskatten”, en särskild skatt på arbetslösa som brännmärktes som ”sociala parasiter”. Lagen avskaffades något år senare efter omfattande protester, men skadan var redan skedd.

I årets val var oppositionen mer framgångsrik än någonsin tidigare just därför att de ifrågasatte glappet mellan den allt lägre och allt mer prekära levnadsstandarden för många belarusier och statspropagandans glada löften om sociala framsteg. Till detta kommer Lukasjenkos nonchalanta ledarstil och avfärdande av coronaviruset, något som ytterligare har spätt på missnöjet.

Konsekvensen var att helt andra segment anslöt sig till protesterna än vad som skett tidigare eller i liknande grannländer. Efter att först ha dominerats av ungdomar och demokrati-aktivister anslöt sig efter en dryg veckas protester även arbetare vid flera av landets viktigaste fabriker till rörelsen. Dessa hör i stor utsträckning till Lukasjenkos kärnväljare, något som tydligt illustrerades när han vid ett besök vid en fabrik i förra veckan möttes av häcklande rop och krav på att han avgår. Hotet om strejker, och rentav en generalstrejk, utgör ett långt mycket större problem för regeringen än den harmlösa ”handklappsrevolution” som utbröt efter valet 2010.

Enligt den ukrainske sociologen Volodymyr Istjenko gör detta proteströrelsen i Belarus unik. I en analys som först publicerades på Facebook beskriver han aktiviteten vid fabriker som ”verkligt utan motstycke i postsovjetiska regimkritiska protester och revolutioner”. Till skillnad från våldsamma demonstrationer är regeringen sårbar för strejker, något som enligt Istjenko sannolikt bidrog till att regeringen övergick från repression till avspänning i sin hantering av protesterna för två veckor sedan.

Men arbetarnas politiska aktivitet är fortfarande långt ifrån intensiv nog att kunna fälla regeringen. Enligt Istjenko rör det sig inte ens om strejker i strikt mening, utan snarare om upprop, möten med ledningen och massmöten på fabriksgårdarna. Bara vid ett fåtal fabriker har arbetet helt upphört, som vid Minsk Tractor Works där ett hundratal arbetare marscherade till parlamentet.

Än så länge har inga tydliga socioekonomiska krav utkristalliserats, även om slogans som ”vi är arbetare, inte får” har hörts. I stället upprepas främst samma politiska krav som den liberala oppositionen runt presidentkandidaten Svetlana Tichanovskaja har gjort till sina: fria val och frisläppande av politiska fångar. Samtidigt är de största fackföreningarna lojala med regeringen. Få oberoende fackföreningar har sannolikt strejkkassor som skulle räcka för en ihållande strejk som kan utmana regeringen, inte minst som det utländska stödet främst riktar sig till den liberala oppositionen.

Till saken hör att det är svårt att veta hur stort stödet för de båda sidorna är. Oppositionens påstående att Lukasjenko bara skulle ha tre procents stöd är överdrivet. I flera städer har demonstrationer till stöd för regeringen hållits och i Minsk drog en sådan enligt oppositionella journalister över 30 000 människor. Samtidigt går det inte att veta vem som egentligen vann valet den 9 augusti. Enligt Istjenko var valet utan tvivel riggat, men ingen kan bevisa att Lukasjenko förlorade det heller. Enligt siffror baserade på vallokalsprotokoll fick Tichanovskaja mellan 30 och 60 procents röster, vilket innebär att det inte går att utse en vinnare.

Vad gäller vänstern är den enligt Volodymyr Istjenko, som alltid i liknande situationer, splittrad.

– Kommunistpartiet har alltid varit för Lukasjenko och hjälper nu att organisera massmöten till stöd för honom. Det finns också ett litet parti kallat Rättvis värld som stödjer protesterna men jag tror inte att de spelar en viktig roll. Marxistiska cirklar som är kritiska till regeringen finns men de är också skeptiska till den national-liberala oppositionen. Initiativ har tagits för att strejkerna ska anamma fler vänsterkrav men jag är skeptisk till att det kommer ske, säger han till Flamman.

I själva verket är huvuddelen av den belarusiska oppositionen långt ifrån några arbetar-agitatorer. De inledningsvis decentraliserade protesterna har börjat strukturera sig runt organisationen kring Tichanovskaja och hennes fängslade make. Denna rörelse saknar måhända inte lika mycket folklig förankring som den ukrainska oppositionen gjorde – ”miljonärer som representerar miljardärer” enligt Istjenko – men den består knappast heller av några vänstertribuner.

I Tichanovskajas nytillsatta ”övergångsråd” – varav två greps i måndags efter att ha deltagit i en demonstration i Minsk – finns välkända och relativt harmlösa belarusiska profiler som den Nobelprisbelönade författaren Svetlana Aleksijevitj, men också en uppsjö partier, ideella organisationer och figurer med mer eller mindre dubiösa nationalistiska och nyliberala program. Oppositionen har länge tigit om sina politiska planer, men i ett dokument som sedermera har raderats från Tichanovskajas hemsida får man en viss inblick i dem: bland annat ska i princip alla statligt ägda företag utom vissa lönsamma fabriker privatiseras, ryska ska förlora status som officiellt språk och landet ska lämna alla samarbetsorganisationer med Ryssland, inklusive religiösa och kulturella.

– Hela programmet är som hämtat från Ukraina efter 2014, trots att situationen i Belarus är väldigt annorlunda, säger Volodymyr Istjenko.

Risken att erövringen av politiska rättigheter i Belarus kommer att ske till priset av förlorade ekonomiska sådana är överhängande.

En likhet mellan Belarus och andra liknande länder är dock att kampen i slutändan lär avgöras utifrån. Ryssland och Väst, i första hand representerat av EU, har båda hittills intagit långt mer tillbakadragna roller än vad fallet var i Ukraina 2014. Vladimir Putin stödjer än så länge Lukasjenko även om han hittills har avslagit dennes begäran att undsätta honom militärt. Enligt Volodymyr Istjenko talar två faktorer för att Ryssland kommer att fortsätta på det spåret.

För det första valde Ryssland att inte inleda en fullskalig ockupation av östra Ukraina och Krim när man skulle skydda den rysktalande minoriteten i landet. Och eftersom Belarus är ett större land än de rysktalande delarna av Ukraina skulle en ockupation innebära ännu större kostnader. För det andra gör avsaknaden av en tydlig etnisk-identitär splittring i Belarus att det är svårare för Ryssland att hävda att man skyddar en rysktalande minoritet från en annan folkgrupps förtryck. I ryska ögon utgör nämligen hela det belarusiska folket en del av deras eget folk:

”Om det i Ukraina var legitimt att ’rädda’ ’vår’ ’rysktalande befolkning’ från främmande ’Banderoviter’ (Stepan Bandera, ukrainsk nationalhjälte och nazistisk kollaboratör, reds. anm.), är hela befolkningen i Belarus ’vår’, inte bara en del av den”, skriver Istjenko.

Därför kommer det ryska folket ha svårare att acceptera att man stödjer en regering som misshandlar ”deras” folk. Av denna anledning tror Istjenko att Ryssland kommer nöja sig med att stödja Minsk bakom kulisserna. Om Lukasjenko skulle förlora kontrollen kan det till och med innebära att Ryssland accepterar ett maktskifte, förutsatt att de själva får agera medlare och leda processen.

Samtidigt har EU också intagit en försiktig position. Förra veckan kom man överens om att införa sanktioner mot regeringen och att inte erkänna valresultatet.

– Sanktionerna är väldigt milda och riktar sig bara mot en kort lista personer som de tror är skyldiga till valfusk och våldet. De uppmanar inte ens till omval. De erkänner inte heller Tichanovskaja som landets legitima president, till skillnad från i Venezuela (Juan Guaidó, reds. anm.) Det ser snarare ut som ett försök att rädda ansiktet eftersom det skulle bli ett ramaskri om de ignorerade det hela, säger Volodymyr Istjenko.

Vem som vinner dragkampen om Belarus är långtifrån avgjort. Hittills har inga högt uppsatta befattningshavare inom polisen och militären hoppat av; endast några polisofficerare, journalister och lägre tjänstemän har gått över till oppositionen. Det faktum att de första nätternas polisvåld bara bidrog till att spä på protesterna tycks ha fått regeringen att anta en dialogbaserad strategi, något som enligt Istjenko skulle kunna bidra till att vinna tid för Lukasjenko.

Samtidigt verkar inga förutsättningar finnas för ett väpnat uppror av den typ som ägde rum i Ukraina. Användningen av improviserade brandbomber, barrikader eller något som liknar paramilitära grupper har hittills varit sällsynt.

I alla händelser är det faktum att både oppositionen och polisen tycks ha övergått till fredliga medel välkommet för Belarus befolkning. Men om vänstern inte lyckas rikta om oppositionen mot sina egna mål lär det bara vara ett fåtal som kommer att gynnas ekonomiskt av ett regimskifte, fredligt eller ej.

Offensiv

Kravlar sig diktaturen tillbaka?

Jonas Brännberg

Offensiv 26/8 2020

En vecka efter att generalstrejken mot Belarus diktator Lukasjenko skulle ha startat finns allt fler tecken på att den revolutionära rörelsen har tappat fart och kraft. Visserligen var helgens demonstrationer återigen massiva, med kanske uppåt 200 000 i Minsk och tiotusentals i andra städer. Även om protesterna har tvingat fram eftergifter, har strejkerna dock snarare avtagit i omfattning och det har gjort att regimen vågat börja dra åt diktaturens snara igen, med arresteringar och upplösning av protester.

Fortfarande kan pendeln svänga igen till revolutionens fördel och oavsett utgången kommer Belarus efter augusti 2020 aldrig att bli sig likt igen.

Den generalstrejk som utlystes till måndag den 17 augusti startade som planerat, men det blev snart klart att bara en del av arbetarna vågade gå ut i strejk, och många pressades av chefer, myndigheter och det statligt kontrollerade facket att gå tillbaka till jobbet. Samtidigt upplöstes flera protester och ledare inom strejkkommittéerna på flera stora fabriker arresterades, medan andra lyckades fly och har enligt rykten lämnat landet. Utlysta strejker som skulle ha startat

blåstes av, och istället uppmanades det till att arbeta ”enligt regelboken” och så långsamt som möjligt.

Iltskan är dock långt ifrån över och fortfarande fortsätter uttalanden att strömma in från arbetarplatser i hela landet som kräver Lukasjenkos och valkommitténs ordförandes avgång, samt rättvisa för offren för repressionen.

Det är revolution och kontrarevolution i Belarus, och oavsett utgången på kort sikt blir Belarus efter augusti 2020 aldrig mer sig likt (Foto: Homoatrox / Wikimedia Commons).

Det våld som framför allt unga som protesterade mot valfuskets utsattes för har gjort att synen på regimen har förändrats för alltid. De döda och historierna om besinningslös misshandel från polisen har etsat sig fast i minnet hos miljoner belarusier.

Ett exempel på det är uttalandet från strejkkommittén på Belaruskali som svar på påståendet att strejkerna är ”olagliga”:

”Ställ dig själv en enkel fråga: är det lagligt att brutalt slå människor bara för att de har en annan åsikt? Är det lagligt att tortera, förödmjuka och våldta dem med gummibatonger? Vi och våra barn greps i dagsljus av avskum i balaklavor från minibussar och trakasserade på polisstationer, tillfälliga interneringsanläggningar och fängelser. (...) faktum är att lagarna idag endast gäller fredliga demonstranter, inte myndigheterna, och detta är den blodiga diktatorns förtjänst.”

Även om valfusket och det efterföljande brutala förtrycket av protesterande var den utlösande faktorn bakom den revolutionära utvecklingen i Belarus finns det mer som ligger bakom.

Protester mot diktaturen har förekommit tidigare, till exempel i samband med valen 2006 och 2010, men situationen nu kombineras med en dramatiskt försämrad social situation. Redan innan coronapandemin var Belarus ekonomi bräcklig. Efter en djup kris 2014 var BNP 2019 fortfarande knappt högre än 10 år tidigare, och 2020 förväntas ett stort ras.

Lukasjenkos allt mer konfliktfyllda relation med Ryssland ledde till att Putin i början av 2020 ströp flödet av billig råolja från Ryssland till den belarusiska tunga industrin. Oljeraffinaderier och kemisk industri har drabbats hårt när tillgången på råolja fortsatt varit begränsad under året och den belarusiska rubeln har fallit med 25 procent. Eftersom tillverkningsindustrin står för nästan 25 procent av Belarus BNP har denna industrikris slagit mot hela ekonomin. Till detta kom regimens hantering av corona, som har liknat Trumps och Bolsonaros förnekande av faran för att ekonomin inte skulle påverkas. Visserligen har ”bara” 646 dödsfall redovisats av drygt 70 000, men många tror att statistiken ljuger.

När sedan oppositionskandidater i presidentvalet förbjöds att delta och arresterades, valresultatet riggades och de efterföljande protesterna slogs ned var massupproret ett faktum.

Från den 13 augusti var utvecklingen explosiv. Arbetare gick spontant ut i protestmarscher och strejker på stora statliga industrier runt om i hela Belarus och regimen togs helt på sängen av utvecklingen. Stormöten utvecklade kravlistor med krav på Lukasjenkos avgång och massor av arbetare lämnade de statliga gula företagsstyrda facken och gick med i oberoende fackföreningar.

En uppmaning till generalstrejk då hade kanske kunnat överrumpla och fälla regimen. Istället dröjde det några dagar och regimen fick en chans att omgruppera. Uppmaning till generalstrejk gällde även bara de statliga företagen – en total generalstrejk i hela samhället (utom de som behövs för att skydda liv och inte förstöra infrastruktur med mera) skulle ha behövts för att sätta maximal press mot regimen.

En svaghet i protesterna har också varit att de, på oppositionens och även de oberoende fackföreningarnas initiativ, enbart tagit upp demokratiska krav. Många arbetare lever redan nu på marginalen med låga löner och skulder. Medianlönen för en arbetare på ett stort eller medelstort företag i Belarus är bara 3 200 kronor.

Att strejka ”bara” för att rösten i valet ska räknas och mot regimens våld, med risk för att både förlora lön, anställning och riskera fängelse, har visat sig vara svårt. Om det även hade funnits sociala krav, såsom säkrade jobb, högre löner och upprustning av välfärd enligt behoven, skulle fler känna att det var ”deras” strejk och rörelse.

Nu har istället Lukasjenko mitt i krisen hycklande utlovat högre statliga löner och pensioner, och kan försöka framställa sig som en som bryr sig om ”den lilla människan”.

De oberoende fackföreningarnas koppling till fackföreningsbyråkratin i väst har också varit ett hinder för deras utveckling. Till exempel har de sagt till arbetare som är oroliga för att de inte har fått lön att EU har lovat 53 miljoner euro ur sin budget till Belarus ”civila rörelser”,

samtidigt som många deltagare i proteströrelsen, med rätta, inte vill bli indraget i det stormaktspel som råder mellan EU, Ryssland, USA med flera om kontrollen över Belarus. Många av dem som inte deltar i protesterna gör det också av rädsla för ett nytt Ukraina, härjat av krig efter olika imperialistiska maktbävares inblandning. Att lita på pengar från EU är oavsett ett stort misstag.

Istället borde de oberoende fackföreningarna uppmana till solidaritet från vanliga arbetare runt om i Europa och världen att stödja deras egen strejkkfond, som hittills samlat in två miljoner euro från 31 000 olika bidragsgivare i Belarus.

Än så länge står situationen och väger. Söndagens demonstrationer var en grafisk uppvisning i den maktkamp som nu utspelar sig mellan kamprörelsen och regimen. Återigen samlades närmare 200 000 på Minsk gator i en massiv demonstration, samtidigt som regimen kallade in militären som med tunga vapen förhindrade massdemonstrationen att nå sitt slutmål. Ledare i rörelsen har kallats till förhör och i vissa fall arresterats, men ett frontalangrepp på rörelsen har regimen ännu inte vågat sig på, i rädsla för att provocera fram en ännu större våg av strejker och protester.

Om regimen lyckas att sakta kväsa protesterna kommer det dock inte innebära 26 år till med Lukasjenko vid makten. Masskampen har rivit upp ett dödligt sår i regimen, som kanske på kort sikt kan sys ihop men på längre sikt inte kan läka.

Som andra massrörelser under senaste året kan kampen också ta en ny explosiv vändning, till exempel om regimen försöker sig på att hårt förtrycka rörelsen. Det såg vi till exempel i Sudan ifjol då militärens attack på demonstranter ledde till en tre dagars generalstrejk, där regimen tvingades gå med på ett maktdelningsavtal. Annat som kan ändra utvecklingen är skol- och universitetsstarten den 1 september, då det finns uppmaningar om skolstrejk och protester.

Utvecklingen i Belarus, Sudan och andra revolutionära rörelser visar igen på marxismens viktiga lärdomar. Arbetarklassen är avgörande och en rörelse kan aldrig lita på något annat än sin egen styrka och solidaritet från fattiga massor med samma intressen i andra länder. Borgerligheten är alltid beredd att sälja ut rörelsen för uppgörelser med den ena eller andra makteliten.

Belarus visar också att rörelsen måste tas till sitt slut: så länge Lukasjenko sitter kvar vid makten är det bara en tidsfråga innan han försöker krossa den rörelse som har ifrågasatt hans position. Bara ett socialistiskt alternativ kan göra slut på alla former av förtryck och exploatering; politiskt, ekonomiskt och socialt.

Revolten skrämdde både Väst och Putin

Per Olsson

Offensiv 26/8 2020

I två veckor har Belarus skakats av de stora protester, som kraftigt försvagat president Aleksandr Lukasjenkos auktoritära regim. Massdemonstrationerna och strejkerna i Belarus har sänt kalla kårar utefter ryggraden på varje totalitär regim. Men masskampen har också oroat regeringarna i Väst som fruktat att revolutionen skulle "gå för långt", få spridning och bli inledningen till en serie av konvulsioner som ritar om den geopolitiska kartan.

När USA:s i vanliga fall så hökaktiga utrikesminister Mike Pompeo kommenterade utvecklingen i Belarus den 20 augusti (då hade kampen pågått i tio dagar) nämnde han överhuvudtaget inte kampen och kravet på nyval. Istället lät han meddela att USA ska skicka en delegation till Litauen och Ryssland för att diskutera krisen i Belarus.

EU-regeringarna å sin sida sade sig stå i ”solidaritet med det belarusiska folkets önskan om att utöva sina grundläggande demokratiska rättigheter” och fördömde regimen våld för att sedan nöja sig med aviserade sanktioner mot enskilda inom regimen och erbjuda sig att medla mellan oppositionen och regimen. I EU:s tilltänkta medling skulle även Ryssland ingå.

Till det ska läggas att en rad enskilda EU-regeringar, som Sveriges, har erbjudit sig att medla mellan Lukasjenko och oppositionen, i hopp om att därmed ta udden ur den revolutionära kampen.

Aleksandr Lukasjenko och USA:s utrikesminister Mike Pompeo i vintras. Ingen etablissemangspolitiker vill att den revolutionära kampen blir för framgångsrik (Foto: Public Domain).

Belarus geopolitiska läge, med gräns mot såväl Ryssland och Ukraina som flera EU- och Natoländer (Lettland, Litauen och Polen), placerar landet mitt i korselden mellan rivaliserande imperialistiska makter. Men ekonomiskt är landet fortfarande starkt beroende av sin handel med Ryssland, som tar emot närmare hälften av landets export.

För att om möjligt minska detta beroende och dra egen vinning av de interimperialistiska motsättningarna har Lukasjenkos regim gång efter annan försökt gå en balansgång. Under senare år har Lukasjenkos regim vänt sig till EU, USA och Kina. EU:s handel med Belarus har ökat med 45 procent under de senaste tio åren. Nära en femtedel av landets totala export går till EU som är Belarus näst största handelspartner. Belarus ingår också i EU:s östra partnerskap.

Och efter att Lukasjenko inte uttalade stöd till Rysslands annektering av Krim 2014 och ingripande i östra Ukraina lyftes nästan samtliga av EU:s sanktioner. Sedan 2016 har ”samarbetet mellan EU och Belarus ökat, förklarar EU-kommissionen glatt i ett flerfärgat faktablad” (Dagens Nyheter den 24 augusti).

Samtidigt med närmandet till Väst har regimen i sin balansgång även etablerat allt tätare band med Kina, vilket tillsammans medfört att Lukasjenko har hamnat i flera konflikter med Putins regim. Bara dagarna innan fuskvalet greps 33 ryska medborgare i Minsk, som anklagades för att vara legosoldater utsända av den ryska staten för att skapa oro i landet.

Kina är en av de få större utländska investerarna i Belarus och för Lukasjenko har diktaturen i Peking blivit en allt viktigare samarbetspartner och motvikt till Ryssland. Xi Jinpings totalitära krisregim var också den första att gratulera Lukasjenko till den påstådda ”segern” i valet den 9 augusti, ett fuskval där utgången var given på förhand. Efter en lång tids jäsning blev fuskvalet droppen som fick bägaren att rinna över och bara några dagar senare var landet i revolt.

Den nya oppositionsrörelsen som uppstod och som också fick fäste på arbetsplatserna överrumplade Väst. Att det dessutom ”varit Lukasjenko och inte oppositionen som tidigare vänt sig till Väst” (International Crisis Group den 18 augusti) var pinsamt för regeringarna i EU och USA som i likhet med Rysslands inte kände att de kunde kontrollera oppositionen. Detta i sin tur resulterade i en gemensam önskan om att kampen skulle avta i styrka och ge plats för förhandlingar över huvudet på massorna.

Det var inte som Ukraina 2013-2014, som var en genuin folklig revolt men som också rymde en EU-vänlig flygel som imperialismen kunde liera sig med och extrema högnationalistiska organisationer som hetsade mot den rysktalande befolkningen, vilket Putin utnyttjade för sina syften.

Det var mot den bakgrunden som flera så kallade experter och kapitalistiska tankesmedjor började dra slutsatsen att det bästa som kunde hända var att revolten i Belarus blev till en repris av ”sammetsrevolutionen” i Armenien 2018, som störtade (med generalstrejk) den despotiske Serzj Sargsian, men där den nya regeringen inte bröt banden till Ryssland. ”Det gäller att minimera den geopolitiska komponenten i det som nu pågår”, skrev den förre svenska utrikesministern Carl Bildt som varit en ivrig förespråkare av den ”armeniska modellen” som han med flera anser kunna tjäna både Putin och Västimperialismens intressen och utgöra en garanti för att det mesta skulle vara sig likt även efter att Lukasjenko fallit.

Men till skillnad från Armenien har Lukasjenko inte varit beredd att ge upp och överlämna makten till oppositionen. Nu tycks det som han har lyckats behålla makten ännu en tid, med direkt eller indirekt stöd från utländska makter. Men ett nytt uppror är inte långt bort och inte ens den hårdaste repressionen kan i längden hålla massorna nere.

De senaste veckorna har gett besked om kampens potential. Men också att massorna bara kan lita till sin egen styrka och solidaritet samt att det belarusiska folkets vänner inte har hittas bland världens makteliter, utan bland de förtrycktas kamp och organisering världen över.

Revolution

IMT i Vitryssland: “Varför har massorna tappat tron på Lukasjenkos regim?”

Uttalande - IMT

Revolution 25/8 2020

Detta uttalande om situationen i Vitryssland (Belarus) är skrivet av IMT-kamrater på plats som deltar i protesterna. För en politisk generalstrejk! Ned med Lukasjenkoregimen För socialism och verklig demokrati!

Som marxister förstår vi att den politiska kris som nu håller på att utvecklas i Vitryssland inte är någon slump eller följd av några främmande länders inverkan. Det är en konsekvens av den socioekonomiska kris som landet drabbats av under de senaste åren. Sedan mitten av 1990-talet, när Lukasjenko stoppade privatiseringen av ekonomin och behöll statliga bolag och delar av den planerade ekonomin, har Vitryssland varit den enda stabila ekonomin i det forna Sovjetunionen. Men erfarenheterna från nittonhundratalet visar att statliga bolag utan

planekonomi och inom ramen för marknaden bara kan utveckla produktivkrafterna genom en enorm exploatering och utsugning av arbetarklassen.

De attacker mot arbetare, och särskilt de som driver egen firma (ofta de mest förtryckta), som Lukasjenkos regim under de senaste åren gjort är ett symptom på det. Den bonapartistiska regimens relation med delar av byråkratin och den nationella borgarklassen, som förespråkar privatisering och en full integrering av landet i världsimperialismen, har alltmer börjat surna. De behöver varken Lukasjenko eller hans klick och har bestämt sig för att störta hans regim.

Å andra sidan har åtstramningspolitiken och attackerna mot arbetarklassens rättigheter och dess organisationer gjort att Lukasjenko tappat det passiva majoritetsstöd han tidigare åtnjutit. Attackerna mot arbetarklassens intressen har kommit till uttryck genom privatisering, höjandet av pensionsåldern, avskaffandet av socialbidrag, försämringar av arbetsrätten, och så vidare. Under de rådande omständigheterna är det bara en tidsfråga när Lukasjenkos bonapartistiska regim kommer att falla.

Lukasjenkos fall behöver dock inte nödvändigtvis leda till en seger för förespråkarna av en fri marknad och fullständig privatisering. Arbetarklassen i Vitryssland har under de senaste dagarna visat sin styrka och vilja att kämpa för sina rättigheter, och det enda som saknas är politiskt ledarskap.

Vi vet att den kommunistiska rörelsen i Vitryssland är delad, inte baserat på ideologiska principer, utan baserat på sin lojalitet med Lukasjenko och hans klick. Båda sidor är fast i realpolitikens trask där de accepterar att välja mellan pest eller kolera och frågan om en social revolution helt övergivits. Vi tror dock att det som händer just nu bara är början på en revolutionär process som vid rätt tillfälle kommer att leda den vitryska arbetarklassen till ett historiskt skede under ledningen av ett revolutionärt marxistiskt parti. När det väl händer kommer den proletära revolutionen snabbt även att spridas till Ryssland, Ukraina, Litauen, Polen och andra länder. Utvecklingen av en revolutionär situation är ofrånkomlig och nu mer än någonsin handlar allt om den subjektiva faktorn: ett genuint kommunistiskt parti som kan leda arbetarklassen till en socialistisk revolution.

Det är tydligt för oss att ett sådant parti inte kan byggas på Vitrysslands befintliga vänsterorganisationer med deras programmatiska och politiska begränsningar. Men med en grund i den genuina marxismen, de idéer som Internationella Marxistiska Tendensen har försvarat i årtal, är det helt och hållet möjligt att bygga en sådan organisation. Om en sådan organisation byggs kan den, med rätt taktik, vinna massorna och förändra inte bara Vitrysslands öde utan hela mänsklighetens!

Vad händer i Vitryssland och vad kommer närmast för massorna?

Lukasjenkos bonapartistiska regim har gått in i ett skede av politisk kris som förr eller senare kommer leda till att hans regim omkullkastas. Alla möjligheter till en fredlig övergång genom val försvann under natten mellan den nionde och tionde augusti när rösterna skulle räknas, då förfalskningen av resultatet var uppenbart och regimens säkerhetsapparat utövade brutalt våld som tillsammans med det pågående polisvåldet endast eskalerade situationen.

Regimens kris orsakades inte bara av dess förtryck av grundläggande demokratiska rättigheter, som arbetares rätt att organisera sig fackligt och politiskt, utan även av den dalande levnadsstandarden, som främst drabbat lönearbetare. Attackerna mot arbetarklassen från regimen tar sig uttryck i sänkta bidrag, lagstiftning mot "parasiter" och försämrade arbetsrätt vilket speglar världskapitalismens kris på en nationell nivå. De som försöker se Vitryssland som en fortsättning på den sovjetiska planekonomin misstar sig. Privatisering av företag och avreglering av priser har varit något den nuvarande regimen strävat efter under en lång tid.

Massorna är inställda på en politisk revolution, vars innehåll är en övergång till en borgerlig demokrati.

Naturligtvis stöttar vi massornas krav på demokratiska rättigheter, och särskilt skapandet av en gynnsam miljö för arbetarklassen att försvara sina rättigheter både ekonomiskt och politiskt.

Men vi varnar dock arbetarklassen för att ha några illusioner om deras ekonomiska situation under den borgerliga demokratin. Etablissemangen kommer inte att sätta stopp på nedskärningspolitiken. Under de rådande omständigheterna kommer den borgerliga demokratin att vara otillräckliga för att inrätta en sann demokrati. Den nuvarande oppositionens politiska ledning kommer endast att fortsätta den nuvarande regimen nedmonteringen av arbetarnas rättigheter. Samma ledning hade gladeligen kapitulerat till regimen så länge en överenskommelse mellan dem gjorts. Vi marxister vet att det endast finns en konsekvent revolutionär klass som i vår tid är kapabel att i grunden omforma samhället världen över, och det är arbetarklassen.

Arbetarklassens, och i synnerhet industriarbetares, medverkan i politisk strejk visar vilken viktig roll de spelar i kampen för en progressiv samhällelig förändring. Utöver kampen för demokratiska rättigheter måste arbetarklassen och dess representanter strida mot de arbetarfientliga åtgärder som har genomförts och som kommer att fortsätta genomföras, som försämringen av arbetsrätten, privatiseringen av statligt ägda företag och alla nedskärningar.

Under det nuvarande politiska systemet lever arbetarna under konstant hot och för att kunna skydda sina intressen måste de gå från defensiva till offensiva strategier. Arbetarna måste bilda sina egna politiska organ, i form av arbetarråd, och en arbetarmilis för att upprätthålla den allmänna ordningen. Det är den enda långsiktigt hållbara vägen framåt. Allt annat kommer att leda till katastrof.

Vi fördömer de reaktionära uttalanden som kommit från vissa organisationer, ryska federationens kommunistiska parti, kommunistiska partiet i Vitryssland med flera, som förespråkar stöd för Lukasjenkos genomruttna regim.

Vi anser att en upprepning av det som hände i Ukraina vore osannolikt dels eftersom extremhögern inte är ett inslag i protesterna, dels på grund av avsaknaden av betydande nationella och språkliga motsättningar. Antifascismen har även en folklig status i Vitryssland, ett arv från erfarenheterna av andra världskriget och den tyska fascistiska ockupationen av landet. En garanti för att förhindra att protesterna utvecklas i reaktionär riktning är ett omfattande deltagande från arbetarklassen och dess representanter.

Vi ser alla ingripanden från kapitalistiska stater som oacceptabla, särskilt från imperialistiska makter som Ryssland, EU och USA. Alla handlingar som inskränker Vitrysslands folks självbestämmanderätt är i grunden reaktionära. De inom Rysslands vänster som uttalar sig mot landets självbestämmanderätt har medvetet eller omedvetet bytt ut antifascism mot en imperialism med en "röd" retorik.

Lukasjenkos makt är helt beroende av byråkratin när han nu förlorat massornas stöd. Det finns en stor risk att det bildas en splittring i statsapparaten där den liberala oppositionen kan komma att förhandla sig till en kompromiss med syfte att fortsätta hålla massorna borta från den politiska processen. Det kan vi inte tillåta. Politisk förändring i riktning mot demokrati och socialism måste gå så långt som möjligt.

Vi uppmanar alla som är redo för att uppta kampen för arbetardemokrati och internationell socialism att gå med i vår organisation, den Internationella Marxistiska Tendensen, för att påbörja bygget av en välförberedd och landsomfattande sektion i Vitryssland.

IMT i Vitryssland står för:

- En politisk generalstrejk!
- Ned med Lukasjenkos regim!
- Mot alla arbetarfientliga åtgärder!
- Rätt till arbetsorganisering, folkets rätt att avgöra sitt eget öde, mot politiskt förtryck!
- Släpp alla politiska fångar fria!
- Mot nedskärningar, privatiseringar, höjningen av pensionsåldern och otrygga anställningar!
- För arbetarråd och genuin demokrati för majoritetens, arbetarklassens, bästa!